

עדכון מבית המדרש להלכה בהתישבות

- אמונת אי"ש -

לאתר בית המדרש <

לתרומות <

מה חדש בבית המדרש?

לקראת יום היארצייט של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אנו מפרסמים פסקי הלכות בענינא דיומא ממשנתו של מרן זצ"ל

ללוחות אחוזי ערלה לחץ כאן

[א שאלה: הנוהגים לכתחילה שלא לשתות בעצמם את יין ההבדלה בשבוע שחל בו תשעה באב, מהו הגיל שבו ניתן לתת לקטן לשתות את היין?]

ללוח ערלה קיץ תש"פ לחץ כאן

תשובה: צריך שיהיה קטן שהגיע לגיל חינוך, ומאידך עדיין לא הגיע לזמן שיכול להתאבל על ירושלים. הנהגת מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל היתה לתת לכתחילה לקטן בן ט' שנים, שידע לכיון לצאת ידי חובה בברכת ההבדלה.

מקורות: השולחן ערוך (סימן תקנא סעיף י) פסק שמותר לשתות יין של הבדלה, וכתב הרמ"א שאע"פ כן נוהגים להחמיר שלא לשתות אלא יתן לקטן לשתות, ובמקום שאין קטן מותר לשתות בעצמו. ועי' במשנה ברורה (ס"ק ע) שכתב שבעינין קטן שהגיע לחינוך ומאידך שלא הגיע לזמן להתאבל על ירושלים.

בספר הליכות שלמה (בין המצרים סעי' כח דבר הלכה אות לז) כתב הגרש"ז אויערבך שכיון שלא נתבאר להדיא מהו הגיל בו קטן הגיע לחינוך להבדלה אך לא הגיע לחינוך להתאבל על ירושלים, לפיכך אף מההולכים כפסקי הרמ"א יש שנהגו שהמבדיל שותה בעצמו את הכוס.

יש שהקילו לתת לקטן עד גיל י"ג כפי שכתב בארחות רבינו (חלק ב תשעת הימים אות כה) שכך נהג מרן הקה"י זצ"ל, ובשו"ת ישא יוסף (ח"ג ג' סי' קלא) כתב שאולי סברתו כמו שכתב האשל אברהם (סי' תקנ"א מ"ת ס"י) שקטן שאינו יודע להתאבל, היינו שאינו יודע שהאבלות ביין היא משום ביטול הנסכים, ומשו"כ הקילו בכל קטן עד גיל י"ג. ועוד כתב שאולי סברתו היא שעדיף לתת לקטן אפילו שידוע להתאבל, מאשר לשתות בעצמו. מכל מקום הנהגת מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל היתה שלא לסמוך על כך אלא לחפש קטן בגיל ט'.

ב] שאלה: חולה שמותר לו לאכול בתשעה באב, האם צריך לאכול לשיעורים או שיכול לאכול כדרכו?

תשובה: נחלקו הפוסקים האם גזרו על חולה תענית בת"ב, לסוברים שחייב בתענית יאכל בשיעורים, ולסוברים שלא גזרו תענית יכול לאכול כדרכו.

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל הורה שאף שמעיקר הדין לא גזרו בחולה תענית, מכל מקום כל שהחולה לא ניזוק מאכילה לשיעורים - הן מבחינה רפואית והן בהרגשת החולה, ראוי להחמיר ולא לאכול כדרכו אלא לשיעורים.

מקורות: תענית תשעה באב חמורה משאר תעניות וכמבואר ברמ"א בסימן תקנ סעי' א שמניקות ומעוברות אם מצטערות הרבה פטורות מלהתענות בשאר תעניות, אבל בתשעה באב חייבות להשלים את התענית.

נחלקו האחרונים בטעם הדבר שתשעה באב חמור משאר תעניות, הט"ז (סי' תקנד ס"ק ד) נקט שחומרתו

בעדכון הקודם הבאנו את שיטת הארץ צבי בעיסה העשויה על מנת לחלק שאם עשו את העיסה מראש על מנת לחלק לאחר אפיה יש לחוש שזה בכלל הדין של עיסה העשויה לחלק ולכן פסק שיפריש בלי ברכה. וציינו שאין המנהג כדבריו.

מאחר שהיתה שמועה בשם הגאון רבי משה אלישיב שליט"א שדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל לחשוש לדעת הארץ צבי ולהפריש בלי ברכה. ביררנו אצל הרה"ג הנ"ל ואישר שאכן כנים הדברים.

בסיעתא דשמיא יצא לאור
גליון הליכות שדה 208

לקבלת הידיעון לחצו כאן לשליחת מייל חוזר

גליון מיוחד לזכרו של הגאון רבי משה מנחם טבאל זצ"ל במלאת שלושים להסתלקותו הפתאומית.

בגליון מובאות סקירות מקיפות שכתב ר' משה זצ"ל על כלאים בחממה, איסור קצירת חדש ומניית שנות ערלה בכרמים.

כמו כן מובעים בגליון נטפי דמע ושביבי זיכרון מבני החבורה, ידידיו תלמידיו ומוקירי זכרו - יוצרים לקורא חרך הצצה לאישיותו הדגולה והגדולה שהסתלקה מעמנו ולחלל העצום שנפער.

[< לתרומות](#)

בשורה משמחת לשוחרי תורת ארץ ישראל

ספר "ארץ והלכותיה - תרומות ומעשרות"

בשעה טובה ומוצלחת יצא לאור הכרך הראשון **מסדרת הספרים "ארץ והלכותיה"**, מבית היוצר הגדול לתורת ארץ ישראל, בית המדרש להלכה בהתישבות "אמונת איש".

בספר אסופת תשובות מאת רבני בית ההוראה ע"ש הרב רזנברג זצ"ל שע"י בהמ"ד, על שאלות שנשאלו במשך שנים רבות על עניני תרומות ומעשרות, שאלות מעשיות ומצויות מהיום יום של הישוב היהודי בא"י ובתפוצות.

הספר מתייחד בכך שהשאלות והתשובות נכתבו בצורה מעשית ותמציתית, ונוספו עליהם חלק הביאורים בו הורחבה היריעה בשפה בהירה, המאפשרת ללומד

של תשעה באב היא משום שצום תשעה באב הוא מדברי קבלה, ועל תשעה באב לא נאמר שבשעה שאין שמד ואין שלום "אם רצו מתענים רצו לא מתענים", ולפיכך החמיר הט"ז כדברי המהרש"ל שגם יולדת לאחר ז' ימים צריכה להתענות.

אמנם בפני יהושע (ר"ה דף יח ע"ה ד"ה הואיל) מבואר שמעיקר הדין תשעה באב אינו חמור משאר תעניות, אלא שמשום שהוכפלו בו הצרות נהגו בו חומרא.

בשו"ת אבני נזר (או"ח ח"ב סי' תקמ) הביא את דברי הט"ז, וכתב שאע"פ כן בחולה לא גזרו תענית כלל, שהרי מבואר ברשב"א ובריטב"א שלענין חולה דין תשעה באב שוה לשאר תעניות. לפי דעתו של האבני נזר, מכיון שלא גזרו על חולה תענית אין להקפיד שהחולה יאכל לשיעורים אלא יכול לאכול כדרכו.

אולם בחתם סופר (או"ח סי' קנז) מבואר שגם החולה חייב בתענית והוסיף "והלא לא הותר לו אלא כדי צרכו וחיותו, ואם די לו בשתיה לא יאכל, ואם די לו באכילה פעם אחת לא יאכל פעמיים ולא יותר ממה שצריך". ולפי דבריו הוא הדין שאם מספיק לו לאכול פחות משיעור אסור לו לאכול כשיעור.

יש לציין שהביאור הלכה (סי' תקנד סעי' ו' ד"ה דבמקום חוליו) הביא מספר פתחי עולם שכתב בזמן מגיפת החולירע שמי שאינו חזק ובריא אולם יאכל פחות מכותבת בכדי אכילת פרס וכן בשתיה, וכפי השיעורים המזכרים בשו"ע בסי' תריח לגבי חולה ביום הכיפורים שאוכל לשיעורים, משום שבזה לא נעקר התענית לגמרי ורחמנא ליבא בעי.

אך אין להוכיח מדברי הביאור הלכה שגם לחולה מותר לאכול רק לשיעורים, משום שהביאור הלכה מיירי באדם בריא בזמן מגיפה אלא צריך לאכול רק משום שחיישינן שמא יבוא לידי סכנה, ובזה כיון שיכול לאכול על ידי שיעורים למה יבטל הצום, אבל חולה שיתכן שלא גזרו עליו תענית לא מצאנו שסובר שצריך לאכול לשיעורים.

בשו"ת ישא יוסף (ח"ג סי' קלד) כתב שדעת מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שהעיקר להלכה כדברי האבני נזר שלא חייבו את החולה בתענית. אך למעשה כל שאין מזיק לו צמצום האכילה ואכילה לשיעורים גם מהבחינה הרפואית וגם בהרגשת החולה ראוי לעשות להחמיר ולא לאכול כדרכו.

ג] שאלה: ציבור שמתפללים מנחה גדולה בתשעה באב האם ישאו הכהנים כפיהם אף אם נוהגים בשאר תעניות שאין נושאים כפים במנחה גדולה, היות ובתשעה באב אין נושאים כפים בשחרית ואם ימנעו הכהנים מלישא כפים במנחה גדולה, יתבטלו מנשיאת כפים לגמרי, או שמכל מקום אין נושאים כפים במנחה גדולה?

תשובה: לדעת מרן זצ"ל אין לישא כפים במנחה

גדולה הן בשאר תעניות והן בתשעה באב, אולם מזמן מנחה קטנה יכולים הכהנים לישא כפיהם.

מקורות: בשולחן ערוך (ריש סימן קכט) מבואר שאין נשיאת כפים אלא בשחרית מוסף ונעילה, אבל לא במנחה משום ששכיחא שכרות, ושמא הכהן יהיה שיכור. אולם בתענית שאין שכיחא שכרות עולים לדוכן במנחה. ובגמ' בתענית (כו, ע"ב) מבואר שהטעם שבתענית נושאים כפים במנחה כיון שהכהנים נושאים כפיהם סמוך לשקיעה וכתפילת הנעילה דמיא. מכח גמרא זו התייסד המנהג שאם מתפללים מנחה גדולה בתענית ציבור אין עולים לדוכן, שאינה דומה תפילת מנחה זו לתפילת נעילה שהיא סמוך לשקיעה.

אמנם החזון איש (או"ח סימן כ) כתב שמאחר שבזמן חז"ל נקבע שנושאים כפים במנחה של תענית, אין לשנות הנוהג ונושאים כפים גם כשמתפללים מנחה בעוד היום גדול. לפיכך הנוהגים על פי החזון איש נושאים כפים במנחה גדולה בתענית, וכמבואר בדינים והנהגות או"ח פ"ח.

והנה הגאון רבי מ"מ טבאל זצ"ל [שחל"ח ח' אייר שנה זו] הביא ראיה מספר חידושי דינים ירושלים הקדמונים אות כא, שתשעה באב שאני משאר הצומות, משום שכתב "מת חכם אחד בט' באב והוצרכו לקברו באותו היום ואמרו מנחה בעוד היום גדול כמו בשאר ימים, ועשו נשיאות כפים כאילו היה שעת נעילה". מבואר שבתשעה באב עולים לדוכן אף במנחה גדולה. ואולי הסיבה לכך היא משום שבתשעה באב בשחרית לא נושאים כהנים כפיהם, נושאים כפים אף במנחה גדולה בכדי שלא תבטל נשיאת כפים בהאי יומא.

אמנם בשו"ת ישא יוסף (ח"ג סי' לז) העיר על דבריו שאפשר שמירי שהתפללו אחרי פלג המנחה. ועוד אפילו אי נימא שהיה בשעת מנחה גדולה, אפשר שדעתו כדעת מרן החזון איש שגם בשאר תעניות נושאים כפים במנחה, אבל לדין שאין אנו נושאים כפים במנחה גדולה אין הבדל בין שאר תעניות לתשעה באב.

לקבל יסודות חשובים בהלכות חמורות אלו, ולהבין כיצד הסוגיות החמורות לובשות צורה הלכה למעשה.

הספר סודר לפי פרקים וענינים, בכדי שבנקל יכול השואל למצוא תשובה לשאלותיו. בסוף הספר ישנו מפתח ערכים מפורט.

נסיים בתפילה, שיהיה ספר זה נדבך לחיזוק והידור קיום מצוות הארץ, להרבות הדעת בהלכותיה, ושנוכה לביאת גואל ובנין הארץ במהרה.

**לרגל השקת הספר יוצא
בית המדרש במבצע
מיוחד
מחיר הספר 30 ש"ח
כולל משלוח בדואר**

לרכישה לחץ
כאן <

במסגרת בית ההוראה ע"ש הרב רוזנברג זצ"ל

עונים רבני בית ההוראה
במשך שעות היממה
לשאלות הלכתיות
בטלפון 02-6488888 שלוחה
31.

**ניתן לקבל מידע או
לשאל שאלות באתר בית
המדרש להלכה
בהתישבות,
או בכתובת האימייל
bhl@bhl.org.il**

עדות בחתימת יד קדשו של רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח
קנייבסקי שליט"א:

"וודאי זכות **עצומה ונדירה** לסייע להכולל **שיסדה מו"ח
זללה"ה**, וכל המסייעים יושפעו בשפע ברכות"

ר' דוד אברהם שליט"א

לתרומות <

בית המדרש
המדרש

מתגייסים להצלת בית המדרש

להלכה בהתישבות - אמונת אי"ש

בברכת קיץ בריא, מזכירות בית המדרש

אם אינך רואה מייל זה כראוי לחץ כאן

הודעה זו נשלחה ל- testing@example-domain.com ע"י bhl@bhl.org.il
הסרה מרשימת התפוצה דווח על ספאם

InforUMobile מערכת רב ערוצית לקשר עם הלקוח